

ET 3 – A LEK tevékenységhez kapcsolódó jogszabály módosító javaslatok összegzése

Jelenleg a szakmapolitika által még eldöntendő kérdésként merül fel a LEK státuszának, a mibenlétének a meghatározása. Ezzel kapcsolatban alapvetően a következő választási lehetőségek adódnak: LEK, mint egészségügyi szolgáltató; egészségfejlesztési szolgáltató fogalom létrehozása a LEK számára, illetve LEK, mint **közösségi egészségfejlesztéssel foglalkozó szervezet mentálhigiénás megelőzés és gondozási feladatkörrel ellátva.**

A Módszertani Központ szakmai elképzelései alapján megállapítható, hogy a **LEK tevékenységéből fakadóan közösségi egészségfejlesztési szereppel rendelkezik**, sőt a megismert szakmai anyagok alapján az is elképzelhető, hogy főként közösségi feladatok képezik kötelező tevékenységi körét, tehát nem kizárólag önállóan az egyénnel foglalkozik, hanem jóval inkább az egész közösséggel.

A közösségi szintű megközelítés során is figyelemmel kell lennünk mind azokra a szabályzókra - amelyek az egészségügyi szolgáltatókra vonatkoznak, - amelyek betartása szükséges a LEK részéről is, hiszen emberekkel, egészségfejlesztéssel foglalkozik. **Többek között itt kerülnek említésre a LEK-et estlegesen érintő betegjogi kérdések, illetve adatvédelmi szempontok megismerése és megfelelő kezelése.**

A Jogi Munkacsoport azt vizsgálja, hogy ezek a szempontok, hogyan érvényesülnek az ágazati munkacsoportok által megfogalmazott LEK tevékenységek tekintetében függetlenül a LEK szervezeti státuszát érintően a közösségi alapú megközelítés során.

Legelőször alább felsorolásra kerülnek azok a jogszabályok, azon belül fogalom meghatározások amelyek ismerete szükséges függetlenül a LEK szervezeti státuszának jövőbeni meghatározásától.

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (Infotv.)

Érintett: bármely meghatározott, személyes adat alapján azonosított vagy - közvetlenül vagy közvetve - azonosítható természetes személy;

Személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés;

Különleges adat:

a) a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviseleti szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat,

b) az **egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat**, valamint a bűnügyi személyes adat;

Adatkezelő: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja;

Adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése;

Adattovábbítás: az adat meghatározott harmadik személy számára történő hozzáférhetővé tétele;

Nyilvánosságra hozatal: az adat bárki számára történő hozzáférhetővé tétele;

Adatfeldolgozás: az adatkezelési műveletekhez kapcsolódó technikai feladatok elvégzése, függetlenül a műveletek végrehajtásához alkalmazott módszertől és eszköztől, valamint az alkalmazás helyétől, feltéve hogy a technikai feladatot az adaton végzik;

Adatfeldolgozó: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely szerződés alapján - beleértve a jogszabály rendelkezése alapján kötött szerződést is - adatok feldolgozását végzi;

1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről (Eüatv)

Egészségügyi adat: az érintett testi, értelmi és lelki állapotára, kóros szenvedélyére, valamint a megbetegedés, illetve az elhalálozás körülményeire, a halál okára vonatkozó, általa vagy róla más személy által közölt, illetve az egészségügyi ellátóhálózat által észlelt, vizsgált, mért, leképzett vagy származtatott adat; továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyásoló mindennemű adat (pl. magatartás, környezet, foglalkozás);

2003. évi LXXXIV. törvény az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről (Eütev.)

7. § (2) Egészségügyi tevékenység végzésére az alábbi jogviszonyokban kerülhet sor

- a) szabadfoglalkozás keretében,
- b) egyéni egészségügyi vállalkozóként,
- c) társas vállalkozás tagjaként,
- d) közalkalmazotti jogviszonyban,
- e) munkaviszonyban,
- f) közszolgálati jogviszonyban, kormányzati szolgálati jogviszonyban, állami szolgálati jogviszonyban,
- g) szolgálati jogviszonyban,
- h) egyházi személyként vagy vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjaként,
- i) önkéntes segítőként,
- j) egyéni cég tagjaként.

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről (Eütv)

Betegjogok

Eü. tv. 5. § (3) b)

„(Mindenkinek) joga **van tájékoztatást kapni** az egészségügyi szolgáltatók által nyújtott egészségügyi ellátások jellemzőiről, azok elérhetőségéről és az igénybevétel rendjéről, továbbá a betegeket megillető jogokról és azok érvényesíthetőségéről”

Álláspontunk **szerint e kötelezettség teljesítése lehetséges a LEK által**. Fontos, hogy a LEK működési alapját képezze a közösséggel való partnerségi viszony, kölcsönös bizalom, ami alapján valósulhat meg a tájékoztatási kötelezettség.

Eü. tv. 24. § (2)

„Az **egészségügyi dokumentációval** az egészségügyi szolgáltató, az abban szereplő adattal a beteg rendelkezik.”

A LEK a közösségi egészségfejlesztés során számos egészségügyi adathoz jut hozzá, esetleg a beteg egészségügyi dokumentációjához, így kérdés a LEK vonatkozásában a dokumentáció tartalma –különös tekintettel a közösségi ellátási jellegre, ez a kérdéskör az adatvédelem értékelésénél fontos.

Adatkezelés

A LEK működése során kezelt adatok egy része – függetlenül a LEK szervezeti státuszának a meghatározástól – egészségügyi adat.

A LEK adatkezelése szempontjából érdemes áttekinteni az Eüatv. listáját az adatkezelés általánosságban (külön felhatalmazás nélkül) a lehetséges céljairól [Eüatv. 4. § (1)]:

- „a) az egészség megőrzésének, javításának, fenntartásának előmozdítása
- b) a betegellátó eredményes gyógykezelési tevékenységének elősegítése ideértve a szakfelügyeleti tevékenységet is,
- c) érintett egészségi állapotának nyomon követése,
- d) a népegészségügyi (...), közegészségügyi és járványügyi érdekből szükségessé váló intézkedések megtétele
- e) a betegjogok érvényesítése.”

Álláspontunk szerint a fenti a) pont megfelel a LEK általi alapvető adatkezelési célrendszernek.

Felmerül a kérdés, hogy a LEK egyáltalán milyen egészségügyi adatokat kezel. A hagyományos orvos-beteg kapcsolaton alapuló ellátásban megszokott „betegkarton” vélhetően nem lesz része a LEK adatkezelésnek. A közösségi jellegű projektekben még az is elképzelhető, hogy egyáltalán nem kerül sor egészségügyi adatok kezelésére.

Az Eüatv. 3. § a) pontja alapján:

Egészségügyi adat: az érintett testi, értelmi és lelki állapotára, kóros szenvedélyére, valamint a megbetegedés, illetve az elhalálozás körülményeire, a halál okára vonatkozó, általa vagy róla más személy által közölt, illetve az egészségügyi ellátóhálózat által észlelt, vizsgált, mért, leképzett vagy származtatott adat; továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyásoló mindennemű adat (pl. magatartás, környezet, foglalkozás);

Mindez azt jelenti, hogy az ismeretterjesztő jellegű közösségi programokban való részvételnek akár a regisztrálása sem jelent egészségügyi adatkezelést. Ahhoz, hogy egészségügyi legyen a felvett adat, az érintett egészségi állapotával összefüggőnek kell lennie. Például egy olyan tesz, amelyben valaki számot ad hangulatáról, életmódjáról, már egyértelműen egészségügyi adatkezelési relevanciájú lehet. A kérdéskört azért fontos elemezni, mert az egészségügyi adatok kezeléséhez az érintett által adott írásbeli hozzájárulás nem szükséges, amennyiben az illető önként fordul az egészségügyi szolgáltatóhoz. [Eüatv. 12. § (2)]:

Ugyanakkor, ha nem az érintett (személyes) egészségfejlesztése, gyógyítása az adatkezelés célja, akkor az adatkezelés kizárólag vagy a törvényben foglalt egyéb célokból és feltételek mellett, vagy az érintett írásbeli felhatalmazása alapján valósulhat meg.

Ágazati munkacsoportok által megfogalmazott LEK tevékenységek vizsgálatának értékelése adatvédelmi szempontból közösségi alapú megközelítés során.

Környezeti Munkacsoport

A Környezeti Munkacsoport által megvalósításra javasolt négy program esetében a programok tartalma közvetve vagy közvetlenül a (helyi) közösségek kialakulásának támogatására, a

meglévő közösségek állapotának javítására fókuszál, és a kívánatosnak tartott hatások e közösségek fejlesztésén keresztül érik el az egyéneket.

A javasolt programok közül egy program esetében, a **Helyi nyilvánosság műhely kialakítása** során figyelemmel kell lenni az adatvédelmi szabályokra.

Javasoljuk a gyakorlatnál megvalósítani: adatvédelmi szabályok ismertetése, mivel a kommunikáció a leírás szerint a hivatalos fórumokon, a helyi tömegkommunikáció csatornáin keresztül történik majd.

Idősügyi Munkacsoport

„Aktív Időskor” III.

A helyi lehetőségek felmérését, az információk összegyűjtését, valamint a passzívan elmagányosodottan élő idős emberek felkutatását hálózatszervezéssel valósíthatja meg. Ebben az esetben a felkutatás során nyert személyes adatok kezelése lehet problémás, amit a Módszertani Központnak kell rendeznie, továbbá, abban az esetben, ha az EFI-LEK nem egészségügyi szolgáltató lesz, akkor az Egészségügyi Adatvédelmi tv. egészségügyi ellátóhálózaton kívüli intézményi adatkezelése részt szükséges kiegészíteni é erre falhatalmazni az EFI-LEK-et.

„Beszélgető Hálózat” II.

A javaslat nem tér ki a LEK tevékenység vonatkozásában az önkéntesek munkájával kapcsolatos adatkezelési kérdésekre.

Munkahelyi és Gazdasági Munkacsoport

Munkahelyi egészségfejlesztés, Munkahelyi Egészség-felmérési Kérdőív

A munkahely nem gyűjthet és tárolhat egészségügyi adatokat, a LEK szintén nem teheti ezt meg. Tehát a tervek csak közösségi szinten és általános célokkal jelölhetőek ki. Minden felmérés esetén szükséges a NAIH Munkahelyi adatkezelésről szóló tájékoztatóját figyelembe venni, és mind a munkahelyek, mind a LEK oldaláról (Módszertani Központ) szükséges az adatkezelési szabályzatban az eljárás módját rögzíteni.

Egészségügyi Munkacsoport

Szakemberek felé továbbképző, szakmai segítő tevékenységek

A konkrét egészségjavító beavatkozások (betegjogi, adatvédelmi szabályozása szükséges a Módszertani Központ részéről).

Szakmai információ átadás lakossági célcsoportok számára

A Módszertani Központnak szükséges kidolgoznia az önszolgáltató klubok esetében a személyes adatok kezelésének módját, szabályozását, amennyiben jelenléti ívet vezetnek, felvételeket készítenek.

Partnerek, ellátórendszerek közötti kapcsolatokat segítő, koordinációs jellegű tevékenységek

A hálózat térkép szükségszerűen személyes adatok kezelését is magában hordozza. Így a Módszertani Központnak szükséges kidolgoznia ezen adatok gyűjtésének, tárolásának, őrzésének, kezelésének mikéntjét.